

GENERĀLADVOKĀTA ANTONIO TICANO
[ANTONIO TIZZANO] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 24. novembrī¹

I — Ievads

1. Ar šo prasību, kas celta 2003. gada 28. februārī atbilstoši EKL 226. pantam, Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (turpmāk tekstā — “Direktīva” vai “Dzīvotņu direktīva”)² 6. panta 3. un 4. punkts, kā arī 12., 13. un 16. pants.

bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā, uz kuru attiecas Līgums”.

3. Šajā nolūkā šī paša panta 2. punktā ir precizēts, ka:

“Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — Atbilstošie Kopienu tiesību noteikumi

[..]”

2. Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 2. panta 1. punktu tās galvenais mērķis ir “sekmēt

4. Atbilstoši 3. pantam “izveido saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu, kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un kura nosaukums ir *Natura 2000*. Šo tīklu, ko veido I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidu un II pielikumā uzskaitīto sugu dzi-

¹ — Oriģinālvaloda — itāļu.
² — OV L 206, 7. lpp.

votņu teritorijas, izmanto, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā [..]”.

5. Tālāk 6. panta 2.–4. punkts nosaka teritoriju aizsardzības režīmu.

6. 6. panta 2. punktā ir noteikts, ka “dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem”.

7. Mūs interesējošie 3., 4. un turpmākie punkti paredz kārtību, kādā tiek atļauts īstenot plānus un projektus, nosakot, ka:

“3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi

izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrit plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāsterio sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.

Ja attiecīgajā teritorijā sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids un/vai prioritāra suga, tad vienīgie pieņemamie argumenti ir tie, kas saistīti ar veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību, videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm vai, pēc Komisijas atzina, citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm.”

KOMISIJA/VĀCIJA

8. Attiecībā uz dzīvnieku sugu aizsardzību Direktīvas 12. pantā ir paredzēts, ka:

“1. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

a) minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā;

b) minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā;

c) apzinātu postīšanu vai olu vākšanu savvaļā;

d) vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.

2. Attiecībā uz minētajām sugām dalībvalstis aizliedz savvaļā iegūtu īpatņu turēšanu, transportēšanu un pārdošanu vai apmaiņu, un to piedāvāšanu pārdošanai vai apmaiņai, izņemot gadījumus, kad īpatnis likumīgi iegūts pirms šīs direktīvas ieviešanas.

3. Šā panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā un 2. punktā minētos aizliegumus piemēro visā to dzīvnieku dzīves ciklā, uz kuriem attiecas šis pants [..].”

9. Savukārt attiecībā uz augu sugu aizsardzību Direktīvas 13. pantā ir noteikts, ka:

“1. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma b) daļā uzskaitītajām augu sugām izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

a) šādu augu apzinātu plūķšanu, vākšanu, griešanu, izraušanu ar saknēm vai iznīcināšanu to dabiskās izplatības areālā savvaļā;

- b) savvaļā iegūtu šādu sugu īpatņu turēšanu, transportēšanu un pārdošanu vai apmaiņu, un to piedāvāšanu pārdošanai vai apmaiņai, izņemot gadījumus, kad īpatnis likumīgi iegūts pirms šīs direktīvas ieviešanas.
- b) novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai un ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem;

2. Šā panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā minētos aizliegumus piemēro visā to augu bioloģiskajā ciklā, uz kuriem attiecas šis pants.”

- c) rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses un videi primāri svarīgas labvēlīgas pārveides;

10. Tomēr Direktīvas 16. pantā ir noteikts:

- d) izpētes un izglītības nolūkā atjaunotu minēto sugu populācijas un reintroducētu minētās sugas, un veiktu šī mērķa sasniegšanai vajadzīgās vairošanas darbības, tostarp augu mākslīgo pavairošanu;

“1. Ja nav apmierinošas alternatīvas un ja netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis drīkst atkāpties no 12., 13., 14. panta un 15. panta a) un b) punkta noteikumiem, lai:

- a) aizsargātu savvaļas faunu un floru un saglabātu dabiskās dzīvotnes;

- e) stingri noteiktos apstākļos pēc izvēles principa un ierobežotā apmērā atļautu IV pielikumā uzskaitīto sugu atsevišķu īpatņu iegūvi vai turēšanu ierobežotā skaitā, ko nosaka kompetentās valsts iestādes [..].”

B — Atbilstošie valsts tiesību noteikumi

11. apakšpunkta a)–c) daļai (agrāk *BNatSchG* 19.a panta 2. punkta 8. apakšpunkts) “projekti” ir:

11. Vācijas Federatīvā Republika Dzīvotņu direktīvu ir transponējusi ar 1998. gada 30. aprīļa otro likumu, ar ko groza federālo likumu par dabas aizsardzību (*Zweite Gesetz zur Änderung des Bundesnaturschutzgesetzes*, turpmāk tekstā — “*BNatSchG*”) ³.

“a) projekti un pasākumi, ko paredzēts īstenot Kopienas nozīmes teritorijā vai Eiropas putnu aizsardzības teritorijā, ar nosacījumu, ka par tiem ir pieņemts iestādes lēmums vai par tiem ir paziņots vai ir saņemta to īstenošanas atļauja, vai ka tos īsteno iestāde;

12. Vēlāk šis likums tika aizvietots ar 2002. gada 25. marta federālo likumu par dabas aizsardzību un ainavu saglabāšanu, kura mērķis ir pielāgot pārējos tiesiskā regulējuma noteikumus (*Gesetz zur Neuregelung des Rechts des Naturschutzes und der Landschaftspflege und zur Anpassung anderer Rechtsvorschriften*, turpmāk tekstā — “Jaunais likums”) ⁴, kura noteikumi, kas attiecas uz šo lietu, ir gandrīz pilnībā tādi paši kā atbilstošie iepriekšējā likuma noteikumi ⁵.

b) iejaukšanās dabā un ainavā 18. panta nozīmē, ar nosacījumu, ka par to ir pieņemts iestādes lēmums vai par to ir paziņots iestādei, vai ka to īsteno iestāde;

c) iekārtas, par kurām ir jāsaņem atļauja atbilstoši federālajam likumam par ciņu pret piesārņojumu (*Bundes-Immissionschutzgesetz*), kā arī ūdeņu lietošana, par kuru ir jāsaņem atļauja vai piekrišana saskaņā ar likumu par ūdens sistēmu (*Wasserhaushaltsgesetz*),

13. Attiecībā uz mūs interesējošo — atbilstoši Jaunā likuma 10. panta 1. punkta

ar nosacījumu, ka atsevišķi vai kopā ar citiem projektiem vai plāniem tie būtiski ietekmē Kopienas nozīmes teritoriju vai Eiropas putnu aizsardzības teritoriju [..].”

3 — *BGBI.* 1998 I, 823. lpp.

4 — *BGBI.* 2002 I, 1193. lpp.

5 — Tiktāl, ciktāl šie noteikumi sakrīt, lietas dalībnieki savos procesuālajos rakstos atsaucās gan uz Jaunā likuma noteikumiem, gan uz *BNatSchG*. Arī es prasības analizē daru tāpat.

14. Jaunā likuma 18. pants (agrāk *BNatSchG* 8. pants), uz kuru atsaucas 10. panta 1. punkta 11. apakšpunkta b) daļa, jēdzienu “iejaukšanās dabā un ainavā” definē šādi:

“1. Iejaukšanās dabā un ainavā šī likuma nozīmē ir formas vai pamata platību izmantošanas izmaiņas vai gruntsūdens līmeņu izmaiņas, kas saistītas ar virsējo zemes slāni, kas var būtiski mainīt ekosistēmas vai ainavas kvalitāti un darbību.

2. Platību izmantošana lauksaimniecībai, mežkopībai un zvejai nav uzskatāma par iejaukšanos, ja vien ir ņemti vērā dabas aizsardzības un ainavas saglabāšanas mērķi un principi. Platību izmantošana lauksaimniecībai, mežkopībai un zvejai principā nav pretēja minētajiem mērķiem un principiem, ja vien tiek ievēroti 5. panta 4.–6. punkta nosacījumi un labas profesionālās prakses noteikumi, kuri izriet no likuma par lauksaimniecību, mežkopību un zveju, kā arī no federālā likuma par platību aizsardzību (*Bundes-Bodenschutzgesetz*) 17. panta 2. punkta.”

15. Attiecībā uz emisijām Jaunā likuma 36. pantā (agrāk *BNatSchG* 19.e pants) ir noteikts:

“Ja ir paredzams, ka iekārta, par kuru ir jāsaņem atļauja atbilstoši federālajam likumam par cīņu pret piesārņojumu, ieskaitot arī ar citām iekārtām vai pasākumiem saistītās iekārtas, radīs emisijas, šīs iekārtas ietekmes teritorijā stipri ietekmējot būtiskos elementus, kas nepieciešami, lai saglabātu Kopienas nozīmes teritoriju vai Eiropas putnu aizsardzības teritoriju, un ja postījumus nevar kompensēt atbilstoši 19. panta 2. punktam, tad atļauju neizsniedz, pirms nav izpildīti 34. panta 3. un 4. punkta noteikumi. 34. panta 1. un 5. punkts ir piemērojami *mutatis mutandis*. Lēmumus pieņem, vienojoties ar iestādēm, kas ir kompetentas jautājumā par dabas un vides teritoriju aizsardzību.”

16. Visbeidzot, Jaunā likuma 43. panta 4. punktā (agrāk *BNatSchG* 20.f panta 3. punkts) ir paredzēts režīms, kurā ir paredzētas atkāpes no vides aizsardzības jomā noteiktajiem aizliegumiem, nosakot, ka:

“Aizliegumi, kas ir noteikti 42. panta 1. un 2. punktā, neattiecas uz darbībām, kuru mērķis ir izmantot platības lauksaimniecībai, mežkopībai vai zivsaimniecībai un kuras tiek veiktas atbilstoši labai profesionālai praksei

un atbilstoši 5. panta 4.–6. punkta prasībām, uz darbībām, kuru mērķis ir celt vērtību produktiem, kas ir iegūti saistībā ar šīm darbībām, vai veikt 19. pantā atļauto iejaukšanos vai ietekmes uz vidi novērtējumu, atbilstoši likumam par ietekmes uz vidi novērtējumu vai īstenot 30. pantā atļauto pasākumu ar nosacījumu, ka dzīvnieki, tai skaitā arī to ligzdošanas, inkubācijas, dzīvotņu vai patvēruma teritorijas un īpaši aizsargājamās augu sugas, no tā necieš apzinātu kaitējumu. Pavalstu tiesību noteikumi, kuros noteikta plašāka aizsardzība, ar šo netiek skarti.”

17. Dzīvotņu direktīva Vācijā tika transponēta arī ar vairākiem nozaru likumiem. Šajā instancē ir jāpiemin 1998. gada 14. maija likums par augu aizsardzību (*Pflanzenschutzgesetz*)⁶, kura 6. panta 1. punkts nosaka:

“Augu aizsardzības līdzekļi ir jāizmanto atbilstoši labai profesionālai praksei. Izmantošana ir aizliegta, ja var paredzēt, ka šis līdzeklis radīs nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku vai dzīvnieku veselību, gruntsūdeni vai ka tam būs cita veida nelabvēlīga ietekme, it īpaši uz vides līdzsvaru. Kompetentā iestāde

var uzdot veikt vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu šī punkta 1. un 2. teikumā minētās prasības.”

III — Fakti un process

18. Pēc Vācijas Federatīvās Republikas paziņoto valsts transponējošo tiesību noteikumu izskatīšanas Komisija izteica šaubas par to saderību ar Dzīvotņu direktīvu, un tādēļ 2000. gada 10. aprīlī tā nosūtīja šai dalībvalstij brīdinājuma vēstuli atbilstoši EKL 226. pantam.

19. Pēc šīs vēstules 2001. gada 25. jūlijā tika nosūtīts argumentēts atzinums, kurā Vācijas Federatīvā Republika tika aicināta divu mēnešu laikā pēc argumentētā atzinuma paziņošanas izpildīt pienākumus, kas izriet no minētās direktīvas.

20. Komisija, kas nebija apmierināta ar Vācijas valdības sniegtajiem paskaidrojumiem un atbildēm, cēla prasību Tiesā, 2003. gada 28. februārī iesniedzot prasības pieteikumu, kurā tā lūdza atzīt, ka:

“— neparedzot atsevišķiem projektiem, kas ir īstenoti ārpus īpaši aizsargājamām

6 — BGBl. 1998 I, 971. lpp.

dabas teritorijām Direktīvas 4. panta 1. punkta nozīmē, obligātu ietekmes uz šo teritoriju novērtējumu atbilstoši Direktīvas 6. panta 3. un 4. punktam, neatkarīgi no tā, vai šādi projekti var būtiski ietekmēt īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;

— nepaziņojot noteikumus, kas attiecas uz tiesību aktiem par zveju, un/vai nenodrošinot, lai šajos noteikumos būtu iekļauti [Direktīvas prasībām] atbilstoši zvejas aizliegumi;

— atļaujot emisijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, neatkarīgi no tā, vai tās var būtiski ietekmēt šo teritoriju;

Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkts, kā arī 12., 13. un 16. pants”.

— izslēdzot no noteikumu par sugu aizsardzību piemērošanas jomas atsevišķus aizsargājamiem dzīvniekiem neapzināti radītus traucējumus;

21. Vācijas Federatīvā Republika un Komisija iesniedza Tiesai rakstveida apsvērumus.

— nenodrošinot Direktīvas 16. pantā paredzēto atkāpes nosacījumu ievērošanu attiecībā uz atsevišķām darbībām, kas ir saderīgas ar teritorijas aizsardzību;

22. Turklāt Vācijas valdība un Komisija piedalījās tiesas sēdē, kas notika 2005. gada 14. jūlijā.

IV — Vērtējums

Par pieņemamību

— pieņemot tādu tiesisko regulējumu par augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu, kurā nav pietiekami ņemta vērā sugu aizsardzība;

23. Vācijas valdība apstrīd prasības pieņemamību, apgalvojot, ka Komisija nav pietie-

kami ņēmusi vērā sekas, ko radija pirmstiesas procedūras laikā veiktie būtiskie grozījumi *BNatSchG* un citos speciālos valsts tiesību noteikumos. Šo grozījumu rezultātā Komisijai bija citādāk jānovērtē Vācijas tiesiskā regulējuma saderība ar Dzīvotņu direktīvu.

24. Vispirms jāteic, ka Vācijas iestāžu argumenti man nešķiet nozīmīgi šī prasības pieteikuma pieņemamības apstrīdēšanai. Jautājums par to, vai Komisijai bija jāņem vērā konkrēti tiesību aktu grozījumi, izvērtējot Vācijas tiesiskā regulējuma saderību, attiecas uz lietas būtību un tādēļ uz prasības pamatotību, nevis uz tās pieņemamību.

25. Tālāk jānorāda, ka neviena Komisijas argumentētajā atzinumā apstrīdētā noteikuma saturs netika grozīts, pieņemot Jauno likumu un citus tiesību aktus, uz ko norāda atbildētāja valdība. Citiem vārdiem, šī prasība ir par tiem tiesību noteikumiem, kas būtībā ir palikuši nemainīti⁷.

⁷ — Savā prasībā Komisija atsauca uz Jaunā likuma noteikumiem vienīgi tiktāl, ciktāl tie sakrīt ar iepriekšējā likuma noteikumiem.

26. Katrā ziņā, pieņemot, ka šie grozījumi varēja ietekmēt konkrētos Komisijas apstrīdētos noteikumus, tie nevar būt šīs prasības nepieņemamības pamatā. Ir vispārzināms, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai “valsts pienākumu neizpilde ir jānovērtē, atsaucoties uz situāciju, kāda tā bija, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, un grozījumus, kas pieņemti vēlāk, Tiesa nevar ņemt vērā”⁸. Pēc divu mēnešu termiņa beigām, kāds Vācijas Federatīvajai Republikai bija noteikts 2001. gada 25. jūlija argumentētajā atzinumā, atbildētāja valdības norādītie tiesību aktu grozījumi vēl nebija spēkā. Kā apstiprināja Vācijas valdība tiesas sēdē, tie tika pieņemti tikai 2002. gada martā.

27. Tādēļ es uzskatu, ka Vācijas iesniegtie iebildumi šajā jautājumā ir jānoraida.

28. Turklāt — tā kā Vācijas Federatīvā Republika šajā sakarā neko nav norādījusi, tad pēc savas iniciatīvas izrādot konkrētas šaubas — Komisijai nevar pārvest arī, ka tā savā prasības pieteikumā ir balstījusies uz atšķirīgiem iebildumiem nekā tie, kas tika formulēti pirmstiesas procesa laikā, ja vien tā

⁸ — 1998. gada 25. novembra spriedums lietā C-214/96 Komisija/Spānija (*Recueil*, I-7661. lpp., 25. punkts), 2000. gada 25. maija spriedums lietā C-384/97 Komisija/Grieķija (*Recueil*, I-3823. lpp., 35. punkts) un 2004. gada 9. septembra spriedums lietā C-417/02 Komisija/Grieķija (Krājums, I-7973. lpp., 22. punkts).

prasības pieteikumā nav atsaukusies uz Jaunā likuma noteikumiem, kas nebija spēkā argumentētajā atzinumā norādītā termiņa beigās. Atbilstoši pastāvīgajai Kopienai judikatūrai, lai izlemtu, vai prasība sakarā ar valsts pienākumu neizpildi ir pieņemama, nav nepieciešams, lai “argumentētajā atzinumā un prasības pieteikumā minētie valsts noteikumi būtu pilnīgi identiski”⁹. Tiesa uzskata, ka “pietiek ar to, ka ar pirmstiesas procesā apstrīdētajiem tiesību aktiem izveidoto sistēmu kopumā uztur jaunie pasākumi, ko dalībvalsts ir ieviesusi pēc argumentētā atzinuma izdošanas un kas tiek apstrīdēti prasības pieteikumā”¹⁰. Šis nosacījums, kā jau tika minēts, šajā gadījumā ir pilnībā izpildīts.

29. Tā kā tas ir precizēts, es pāreju pie Komisijas norādīto iebildumu analīzes.

Par pirmo iebildumu

30. Vispirms Komisija pārmet nepilnīgu Direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta transponēšanu, jo jēdziena “projekts” definīcija,

kas ir ietverta Jaunā likuma 10. panta 1. punkta 11. apakšpunkta b) un c) daļā (agrāk *BNatSchG* 19.°a panta 2. punkta 8. apakšpunkts) un kas ir piemērojama ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām īstenojamiem projektiem, ir pārāk šaura un neietver pienākumu novērtēt atsevišķu darbību un iejaukšanās veidu — kuriem var būt nelabvēlīgas sekas — ietekmi uz aizsargājamām teritorijām.

31. Pirmkārt, Komisija norāda, ka projekti, kas ir kvalificēti kā “iejaukšanās dabā un ainavā” 10. panta 1. punkta 11. apakšpunkta b) daļā, ietver tikai tās iejaukšanās, kas 18. panta 1. punkta (agrāk 8. panta 1. punkta) nozīmē, uz ko ir atsauce noteikumā, ir tikai formas “izmaiņas” vai “pamata platību” izmantošanas izmaiņas, līdz ar to neņemot vērā cita veida darbības vai pasākumus, kas neietver šāda veida izmaiņas. 18. panta 2. punkts (agrāk 8. panta 7. punkts) no šī jēdziena skaidri izslēdz platību izmantošanu lauksaimniecībai, mežkopībai un zvejai, ja vien ir ņemti vērā dabas aizsardzības un ainavas saglabāšanas mērķi un principi. Tādējādi šis nosacījums ir formulēts pārāk plašos jēdzienos, lai varētu teikt, ka tas nodrošina atbilstošu aizsargājamo teritoriju aizsardzības līmeni.

32. Otrkārt, pēc Komisijas domām, jēdziena “projekts” definīcijā ir ietvertas tikai iekārtas un ūdens izmantošanas stacijas, par kurām ir jāsaņem atļauja vai apstiprinājums atbilstoši

9 — 2005. gada 22. septembra spriedums lietā C-221/03 Komisija/Belģija (Krajums, I-8307. lpp., 39. punkts).

10 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Belģija, 39. punkts, un tajā minētā judikatūra.

attiecīgi likumam par cīņu pret piesārņojumu un likumam par ūdens sistēmu (10. panta 1. punkta 11. apakšpunkta c) daļa). Tādējādi uz visām iekārtām un stacijām, uz kurām neattiecas šī procedūra, neattiecas arī Direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētais pienākums novērtēt to ietekmi, neatkarīgi no tā, vai tām var būt būtiska ietekme uz aizsargājamām teritorijām.

33. Savukārt Vācijas valdība vispirms apgalvo, ka Komisijas piedāvātā jēdziena "projekts" interpretācija ir pārāk plaša, jo tā nepieļauj nekādus ierobežojumus attiecībā uz pienākumu novērtēt attiecīgo iekārtu ietekmi uz teritorijām. Tieši pretēji, šis jēdziens būtu jāinterpretē, ņemot vērā precīzas definīcijas, kas ir ietvertas Direktīvā 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu¹¹.

34. Turklāt atbildētāja valdība apgalvo, ka iepriekš minētā 10. panta 1. punkta 11. apakšpunkta b) un c) daļā paredzētās "projektu" kategorijas faktiski ietver visus iejaukšanās gadījumus, kas ir īstenoti ārpus tām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, attiecībā uz kurām pastāv risks tās būtiski ietekmēt.

Attiecībā uz iejaukšanās veidiem, kuri nav ietverti šajās kategorijās, — to īstenošanā katrā ziņā jāņem vērā stingrās normas vides jomā, kas nodrošina atbilstošu un efektīvu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību.

35. Uzreiz jāteic, ka Vācijas valdības argumenti man nešķiet pārliecinoši.

36. Man šķiet, ka minētajos valsts tiesību noteikumos izvēlēta pieeja ir pretrunā gan Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta tekstam, gan jēgai. No Jaunā likuma 10. panta 1. punkta 11. apakšpunkta b) un c) daļas, tās aplūkojot kopā ar 18. panta 1. un 2. punkta noteikumiem, izriet — un Vācijas valdība to nav apstrīdējusi — ka konkrēti pasākumi un darbības ir izslēgtas no "projekta" jēdziena un līdz ar to no pienākuma novērtējumu veikt, balstoties uz tādiem apstākļiem kā iejaukšanās raksturs (proti, vai tās ir formas vai pamata platību izmantošanas izmaiņas vai gruntsūdeņu līmeņa izmaiņas), darbības nozare (lauksaimniecība, mežkopība un zveja) un tas, ka par tām nebija jāsaņem konkrētas atļaujas vai apstiprinājumi.

11 — Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvas (OV L 175, 40. lpp.) 1. panta 2. punkta pirmās rindīņas nozīmē ar projektu saprot: i) celtniecības darbu vai citu uzstādīšanas vai programmu izpildi, ii) citu iejaukšanos dabiskajā apkārtņē vai ainavā, tai skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar minerālresursu ieguvī.

37. Tomēr Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā ir paredzēts, ka "visos plānos vai projektos [...], kas atsevišķi vai kopā ar citiem

plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtēt to ietekmi uz šo teritoriju”¹². Tādējādi runa ir par plaša apjoma pienākumu, kas attiecas uz visiem pasākumiem un darbībām, kurām atsevišķi vai kopā ar citiem pasākumiem un darbībām var būt būtiska ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, un kas nav piemērojams tikai vienā gadījumā, proti, ja nav būtiskas ietekmes uz šīm teritorijām.

38. Tādēļ man šķiet acīmredzams, ka nevar abstrakti un vispārīgi pieņemt — kā tas savukārt ir darīts Vācijas tiesiskajā regulējumā — ka konkrētajām iepriekš noteiktajām darbību vai iejaukšanās kategorijām nekad nebūs tādas ietekmes. Projekta ietekme ir relatīvs elements, kas mainās gan atkarībā no minētā projekta, gan no attiecīgās teritorijas un sugas rakstura un īpašībām, un tādēļ tas ir jāvērtē katrā atsevišķā gadījumā. Piemēram, neliela izmēra dzīvotnes, kurās dzīvo retu un īpaši delikātu sugu īpatņi, uz konkrētu ārēju ietekmi var reaģēt daudz asāk nekā citas, mazāk “jutīgas” aizsargājamās teritorijas. Turklāt šī interpretācija man šķiet pilnībā saderīga ar prioritāti, ko Direktīva sniedz aizsargājamo dabas teritoriju un apdraudēto sugu aizsardzībai.

39. Turklāt Tiesai ir bijusi iespēja precizēt, ka valsts tiesību noteikumi, kas “vispārējā veidā palīdz izvairīties no pienākuma izvērtēt [plānu vai projektu] ietekmi uz teritoriju tādēļ, ka tiem ir paredzētas mazas izmaksas, vai tādēļ, ka tie ir attiecīgās īpašās darbības jomās”¹³, ir pretrunā Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētajam. Šis apgalvojums, pēc manām domām, ir it īpaši piemērojams tādām valsts tiesiskajam regulējumam, kāds tiek izskatīts šajā lietā, kurā *a priori* tiek atļauts nepildīt iepriekšējas novērtēšanas pienākumu attiecībā uz darbību un iejaukšanās kategorijām kopumā.

40. Šādas transponējošo noteikumu nepilnības, pēc manām domām, nevar pēc tam labot, atsaucoties uz apstākli — uz ko atsaucas Vācijas valdība — ka tajos projektos, kuriem novērtējums netiek veikts, katrā ziņā atbilstoši Jaunā likuma 18. pantam ir jāievēro principi un normas vides, dabas aizsardzības un ainavu saglabāšanas jomā, kas tiem ļauj būt tādiem, kas kaut netieši, bet atbilst Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta prasībām attiecībā uz teritoriju aizsardzību un ietekmes novērtēšanu. Man nešķiet, ka atsauce uz vispārējām normām vai uz “labu profesionālu praksi” var garantēt Kopienų

13 — Tiesas 2000. gada 6. aprīļa spriedums lietā C-256/98 Francija/Komisija (*Recueil*, I-2487. lpp., 39. punkts), kas attiecas uz Francijas tiesisko regulējumu, kurā ir noteikts, ka pienākums veikt novērtējumu neattiecas uz projektiem ar kopējo izmaksu summu mazāku par 12 miljoniem FRF un projektiem par elektroenerģiju, gāzi un telekomunikāciju tīkliem.

12 — Mans izcēlums.

pastāvīgajā judikatūrā noteiktās prasības, ka direktīvas ir jātransponē pietiekami konkrēti, precīzi un skaidri¹⁴, izpildi. Vēl jo vairāk pareiza transponēšana ir svarīga šajā lietā, jo tā attiecas uz procesuālām normām, kas ir Dzīvotņu direktīvas vispārējās sistēmas būtiska sastāvdaļa, kas īpaši reglamentē konkrētu teritoriju aizsardzību (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas "Natura 2000") un kas šajā nolūkā svarīgu nozīmi piešķir pienākumam veikt novērtējumu.

41. Tādēļ es uzskatu, ka Komisijas iebildumi, kas balstās uz Direktīvas 6. panta 3. un 4. punktu, ir pamatoti.

Par otro iebildumu

42. Izvirzot otro iebildumu, Komisija kritizē nepilnīgo Direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta transponēšanu arī attiecībā uz gaisa piesārņojuma ietekmes uz aizsargājamām teritorijām novērtēšanu.

14 — Tostarp skat. Tiesas 1987. gada 8. jūlija spriedumu lietā 262/85 Komisija/Itālija (*Recueil*, 3073. lpp., 9. punkts), 1991. gada 30. maija spriedumu lietā C-59/89 Komisija/Vācija (*Recueil*, I-2607. lpp., 18. un 24. punkts), 2000. gada 7. decembra spriedumu lietā C-38/99 Komisija/Francija (*Recueil*, I-10941. lpp., 53. punkts) un 2001. gada 17. maija spriedumu lietā C-159/99 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-4007. lpp., 32. punkts).

43. Komisija uzskata, ka problēma radās no tā, ka Jaunā likuma 36. panta (agrāk *BNatSchG* 19.e pants) nozīmē par emisijas radošu iekārtu nevar izsniegt atļauju tikai gadījumā, ja var sagaidīt, ka tā it īpaši ietekmēs tās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas atrodas "ietekmes teritorijā", kura ir definēta noteikumos par Likuma par ciņu pret piesārņojumu, it īpaši pret "gaisa" cirkulācijas piesārņojumu, izpildi (*Erste allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Bundes-Immissionsschutzgesetz — TA Luft*¹⁵). Tādējādi ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām ārpus šādas "ietekmes teritorijas" netiek ņemta vērā, šādi pārkāpjot Direktīvas 6. panta 3. un 4. punktu.

44. Vācijas valdība iebilst, ka konkrētajā "ietekmes teritorijā" gaisa piesārņotāju radītās kaitīgās ietekmes kontrolē skaidri tiek ņemti vērā visi atbilstošie vietējie dati. Atļauju faktiski nevar izsniegt emisijām, kas var ietekmēt objektus, kas tiek aizsargāti atbilstoši Dzīvotņu direktīvai.

45. Savukārt es uzskatu, ka šeit viegli varētu piemērot pirmā iebilduma analizē izklāstītos apsvērumus *mutatis mutandis*. Arī šajā gadījumā Vācijas tiesiskais regulējums *a priori* ierobežo, ka tiek ņemta vērā konkrētu darbību ietekme uz aizsargājamām

15 — *GMBL*, 1986, 95. lpp.

teritorijām, pamatojoties uz diferenciācijas kritēriju (aizsargājamās teritorijas atrašanās "ietekmes teritorijā" vai ārpus tās), ko neparedz Direktīvas 6. panta 3. un 4. punkts.

48. Vācija apstrīd šo 12. panta 1. punkta d) apakšpunkta interpretāciju, to uzskatot par pārāk stingru un tādēļ pretēju samērīguma principam.

46. Tādēļ es uzskatu, ka šis pamats ir jāpieņem.

Par trešo iebildumu

47. Izvirzot šo iebildumu, Komisija pārmet nepareizu Direktīvas 12. panta 1. punkta d) apakšpunkta transponēšanu Vācijas tiesībās, jo tajās ir aizliegta tikai apzināta atsevišķu dzīvnieku sugu vairošanās vai atpūtas vietu apdraudēšana. Precizāk, Komisija kritizē, ka valsts tiesību normas (Jaunā likuma 43. panta 4. punkts, agrāk *BNatSchG* 20.f panta 3. punkts), kas ir paredzētas minētā Direktīvas panta transponēšanai, ietver atkāpi no aizliegumiem dzīvnieku sugu aizsardzības jomā par labu darbībām, ar kurām neapzināti tiek radīts kaitējums aizsargājamo sugu ligzdošanas, nobriešanas vai patvēruma teritorijām. Tomēr 12. pantā paredzētais aizsardzības režīms neatļauj šāda veida atkāpes.

49. Savukārt es uzskatu, ka Komisijas aizstāvēto interpretāciju vispirms pastiprina paša attiecīgā noteikuma gramatiskā izteiksme. Atšķirībā no citiem aizliegumiem, kas ir noteikti 12. panta 1. punktā un kas skaidri attiecas tikai uz "apzinātām" darbībām [a) apakšpunkts] vai "apzināti" izdarītām darbībām [b) un c) apakšpunkts], aizliegums attiecībā uz vairošanās vai atpūtas vietām [d) apakšpunkts] paredz visu veidu noplicināšanu vai iznīcināšanu, tādējādi darbības nenoskaidrot atkarībā no tā, vai kaitējums minētajām teritorijām radīts apzināti vai neapzināti.

50. Šo teritoriju pastiprinātā aizsardzība man šķiet pamatota arī no Dzīvotņu direktīvas mērķa viedokļa, tā kā tās "galvenais mērķis [...] ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu"¹⁶. Man šķiet, ka vairošanās vai atpūtas vietu aizsardzībai ir būtiska nozīme, ne tikai lai aizsargātu apdraudētās dzīvnieku sugas, bet lai tās vispār varētu izdzīvot.

16 — Dzīvotņu direktīvas trešais apsvērums.

51. Apstrīdētais Vācijas tiesiskais regulējums, tieši pretēji, nenodrošina šo aizsardzību tāpēc — kā atzina pati atbildētāja valdība, — ka tas vienkārši atļauj izslēgt no dzīvnieku sugu aizsardzības režīma, ko ievieš ar Direktīvas 12. pantu, darbības, ar ko aizsargājamo dzīvnieku vairošanās vai atpūtas vietām neapzināti var radīt traucējumus¹⁷.

52. Tādējādi es uzskatu, ka Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Direktīvas 12. panta 1. punkts.

Par ceturto iebildumu

53. Komisija norāda arī, ka 16. panta 1. punkts ticis nepareizi transponēts Vācijas tiesībās, jo netika izpildīti precīzie nosacījumi, kas atbilstoši šim noteikumam ir jāizpilda, piešķirot atkāpes no dažādajiem Direktīvā paredzētajiem aizliegumiem. Jaunā likuma 43. panta 4. punktā (agrāk *BNatSchG* 20.

17 — Šajā sakarā skat. 2005. gada 20. oktobra spriedumu lietā C-6/04 Komisija/Apvienotā Karaliste (Krājums, I-9017. lpp.), kurā Tiesa norādīja, ka "Apvienotā Karaliste [atzina], ka, aizliedzot tikai apzinātu attiecīgo dzīvnieku sugu vairošanās un atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu, Gibraltārā piemērojami tiesību akti [neatbilda] minētā 12. panta 1. punkta d) apakšpunkta prasībām" un ka līdz ar to "šī iebilduma daļa ir jāuzskata par nepamatotu" (79. punkts).

f panta 3. punkts) nebija tiešas norādes uz šādiem nosacījumiem.

54. Uzreiz jāteic, ka Komisijas formulētā kritika man šķiet pamatota. Valsts likuma 43. panta 4. punkts, nosakot izņēmumus no aizliegumiem, ko piemēro floras un faunas aizsardzības jomā, tomēr neietver nevienu atsauci uz Direktīvas 16. pantu vai uz šajā pantā izsmeļoši norādītajām atļauto atkāpju kategorijām. Tieši pretēji, man šķiet, ka apstrīdētajā noteikumā ir atļautas papildu atkāpes vai — katrā ziņā — tas ir formulēts daudz plašāk, nekā to šajā sakarā paredz Direktīva¹⁸. Piemēram, tajā ir paredzēts, ka "aizliegumi [...] neattiecas uz darbībām, kuru mērķis ir izmantot platības lauksaimniecībai, mežkopībai vai zivsaimniecībai [...]”, lai gan Direktīvas 16. panta 1. punkta b) apakšpunkts pieļauj atkāpes šādās darbības nozarēs, tikai lai "novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai un ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem”.

55. No tā izriet, ka Jaunā likuma 43. panta 4. punkts (agrāk *BNatSchG* 20.f panta 3. punkts) nav pietiekami skaidra un precīza iepriekš minētā Direktīvas noteikuma trans-

18 — Par nepieciešamību interpretēt Direktīvas 16. pantu sašaurināti skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 111. un 112. punkts.

pozīcija, kā es to jau norādīju (skat. iepriekš 40. punktu), vadoties no pastāvīgās judikatūras.

56. Līdz ar to es uzskatu, ka arī ceturtais prasības pamats ir jāpieņem.

Par piekto iebildumu

57. Izvirzot piekto iebildumu, Komisija norāda, ka likuma par augu aizsardzību 6. panta 1. punktā, ko Vācijas Federatīvā Republika tai darīja zināmu kā transponēšanas pasākumu, nav pietiekami ņemta vērā dzīvnieku un augu sugu aizsardzība atbilstoši Direktīvas 12. un 13. pantam attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu.

58. Vācijas valdība atbild uz repliku, ka būtībā uz šiem līdzekļiem no brīža, kad par tiem ir saņemta atļauja, attiecas kontrole par to iespējamo kaitīgo ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību, kā arī uz "vides līdzsvaru", kas ļauj īstenot Dzīvotņu direktīvas mērķus.

59. Tomēr ir jāpiekrīt Komisijai, ka minētais noteikums, nosakot gadījumus, kuros augu aizsardzības līdzekļu izmantošana ir aizliegta, ne tikai neatsaucas uz Dzīvotņu direktīvu, bet, jo vairāk, neietver skaidru un konkrētu aizliegumu apdraudēt 12. un 13. pantā uzskaitītās aizsargājamās sugas. Tādējādi nevar uzskatīt, ka būtu izpildīti Direktīvas noteiktie pienākumi šajā sakarā.

60. Līdz ar to es uzskatu, ka Komisijas formulētā kritika ir pamatota.

Par sesto iebildumu

61. Visbeidzot, Komisija pārmet Direktīvas 12. un 16. panta pārkāpumu, jo i) Vācijas Federatīvā Republika tai nepaziņoja par tiesību aktiem, kas attiecas uz zveju astoņās federālajās zemēs¹⁹, un ii) trijās federālajās

¹⁹ — Runa ir par šādām federālajām zemēm: Berlīne, Hamburga, Meklenburga–Rietumpomerānija, Lejassaksija, Ziemeļreina–Vestfālene, Zāra, Saksija un Saksija–Anhalte.

zemēs²⁰ spēkā esošie tiesību noteikumi neietver zvejas aizliegumu, kas būtu bijis jāietver; ja tiek izpildītas Direktīvā noteiktās prasības.

precīzi un skaidri, lai izpildītu tiesiskās drošības prasību”²¹. It īpaši — arī atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai — tas jāievēro tad, ja runa ir par tādu tiesību aktu, kāds tiek izskatīts šajā lietā, ar ko “pārvalda kopējo mantojumu [...] attiecīgo dalībvalstu teritorijās”²².

62. Pilnībā atzīstot, ka vairāku federālo zemju noteikumi zvejas jomā nav pilnībā saderīgi ar Direktīvu, kā, piemēram, Brēmenes federālās zemes tiesiskais regulējums, Vācijas valdība iebilst, ka tai nebija pienākuma paziņot par šiem noteikumiem, jo katrā ziņā uz tiem attiecas pienākums ievērot federālo likumu, kā arī Kopienu tiesības.

64. Līdz ar to, pieņemot, ka federālo zemju tiesību noteikumi zvejas jomā ir saderīgi ar federālajām un Kopienu tiesībām, atsauci uz vispārējiem principiem par šo tiesību augstāko juridisko spēku un saskaņotu interpretāciju nevar uzskatīt par skaidru un precīzu Direktīvas transponēšanas veidu. Tieši pretēji, vismaz atsevišķās federālās zemēs šķiet, ka zvejas aizliegumu efektivitāte kļūst neskaidra normu konflikta dēļ, kura pastāvēšana ir atzinusi Vācijas valdība.

63. Šajā sakarā vēlreiz ir jāatgādina (skat. iepriekš 40. punktu), ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai direktīvas noteikumi ir jātransponē “ar neapstrīdami saistošu spēku, konkrēti,

65. Tādējādi man šķiet, ka neapšaubāmi Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi

20 — It īpaši Bavārijā, piemērojot 1997. gada 4. novembra likuma par zveju izpildes noteikumiem (*Verordnung zur Ausführung des Fischereigesetzes für Bayern, GVBl. 1998, 982. lpp.*), kurā grozījumi izdarīti ar 1998. gada 3. decembra noteikumiem, *Coregonus oxyrinchus* nav ietverta visa gada laikā aizsargājamo sugu skaitā; Brandenburgas pavalsti atbilstoši 1997. gada 14. novembra Zvejas kodeksam (*Fischereiordnung des Landes Brandenburg, GVBl. 1997, 867. lpp.*), kurā grozījumi izdarīti ar 1998. gada 22. decembra noteikumiem (*GVBl. II/99, 25. lpp.*), *Coregonus oxyrinchus* un *Ulnio crassus* netiek aizsargāti; visbeidzot, Brēmenes pavalstī 1992. gada 10. marta tiesiskais regulējums par zveju iekšējos ūdeņos (*Bremische Binnenfischereiverordnung, GBl., 51. lpp.*) neietver zvejas aizliegumu sarakstā trīs sugas (*Acipenser sturio*, *Coregonus oxyrinchus* un *Ulnio crassus*), kas ir jāaizsargā šajā pavalstī, un, tieši pretēji, skaidri atļauj *Acipenser sturio* un *Coregonus oxyrinchus* zveju.

21 — 2001. gada 17. maija spriedums lietā Komisija/Itālija (iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē, 32. punkts, un tajā minētā judikatūra).

22 — 1987. gada 8. jūlija spriedums lietā Komisija/Itālija (iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē, 9. punkts) un 2000. gada 7. decembra spriedums lietā Komisija/Francija (iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē, 53. punkts). Attiecībā tieši uz Dzīvotņu direktīvu, visbeidzot, skat. spriedumu lietā Komisija/Apvienotā Karaliste (iepriekš minēts 17. zemsvītras piezīmē, 25. un 26. punkts).

pieņēmumus, ko tai uzliek 12. un 16. pants attiecībā uz zvejas režīmu.

V — Par tiesāšanās izdevumiem

66. Nobeigumā es uzskatu, ka Komisijas prasība ir pamatota saistībā ar visiem iebildumiem, ko tā ir izklāstījusi, un tādēļ tā ir jāatbalsta.

67. Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlidzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Vācijas Federatīvajai Republikai atlidzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā šai dalībvalstij spriedums nav labvēlīgs, tad tai jāpiespriež atlidzināt tiesāšanās izdevumus.

VI — Secinājumi

68. Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, piedāvāju Tiesai atzīt, ka:

- 1) Pilnībā un pareizi netransponējot Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. un 4. punktu, 12. pantu, 13. pantu un 16. pantu, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi pieņēmumus, ko tai uzliek minētā direktīva;
- 2) Vācijas Federatīvā Republika atlidzina tiesāšanās izdevumus.